ONDERZOEK NATUURWETGEVING
Flora & Fauna
Wilhelm Tellhof te Hoogvliet

Moordrecht, 30 september 2021
aanvulling 23 september 2024 n.a.v. opmerkingen DCMR
in opdracht van
Weboma

GROENTEAM - Adviescentrum voor Natuurontwikkeling, Landschapsplanning en Groenontwerp
Burg. Brandtstraat 1 - 2841 XA Moordrecht - telefoon 0653-77.61.70 - email Groenteam@groenteam.nl

Nader onderzoek in het kader van de natuurwetgeving t.b.v. sloop en nieuwbouw locatie Wilhelm Tellhof te Hoogvliet

foto voorpagina: te slopen bouwblok

Voor gewaarmerkte rapportage,
contact opnemen met GroenTeam

onderzoek en rapportage onder verantwoordelijkheid van:
[redacted], veldverkenning en habitatbeoordeling
[redacted]rapportage en advies

INHOUDSOPGAVE *pagina*

1 INLEIDING
1.1 Situering en ingreep 4
1.2 Algemene informatie over de Natuurtoets als instrument....6
1.3 Onderzoeksplan 10

2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN
2.1 Vaatplanten 12
2.2 Zoogdieren 13
2.3 Broedvogels....14
2.4 Amfibieën en reptielen 15
2.5 Vissen....15
2.6 Ongewervelde soorten....15
2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens 15

3 LOCATIEONDERZOEK
3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming....17
3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen....17
3.3 Uitgangspunten voor nader veldonderzoek 22
3.4 Uitvoering nader veldonderzoek 24

4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES....25

GERAADPLEEGDE LITERATUUR....26
GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN 28

BIJLAGE 1 – DATA VELDONDERZOEK VLEERMUIZEN....31

1 INLEIDING

1.1 Situering en ingreep

Situering plangebied

De werklocatie betreft een bouwblok van 3 bouwlagen met winkelpui, gelegen in een klein winkelcentrum aan de Wilhelm Tellhof in de kern van Hoogvliet (zie figuren 1 en 2).

Figuur 1, situering werklocatie

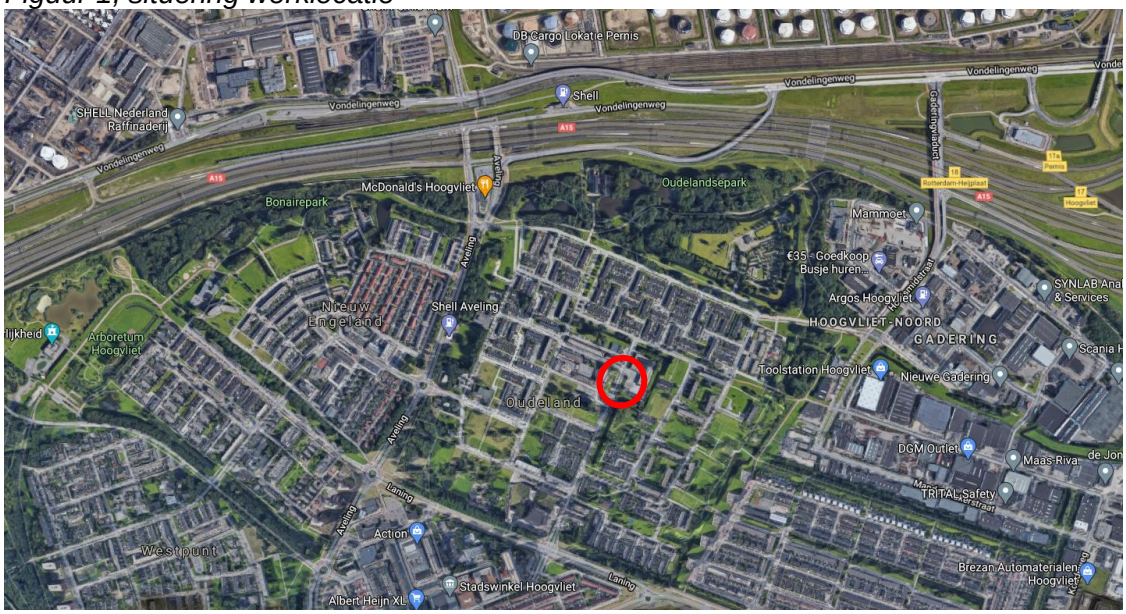

Figuur 2, werklocatie

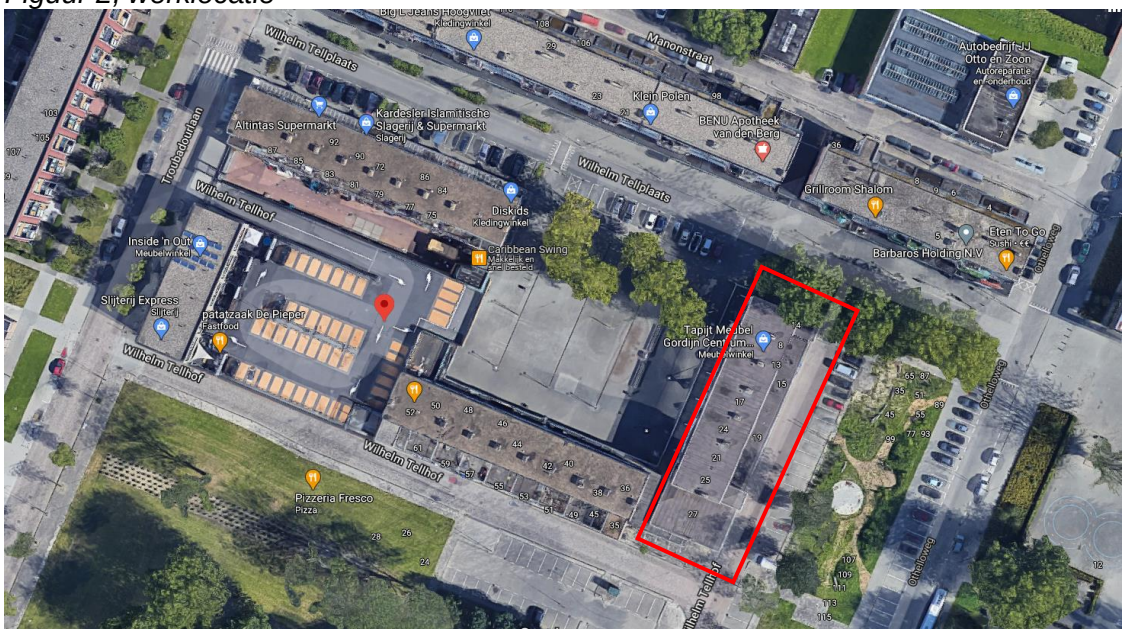

Voorgenomen ingreep

De werkzaamheden omvatten het volgende (zie figuren 2 en 3 volgende bladzijde):
- sloop van het bouwblok;
- eventuele kap van enkele bomen;
- realisatie van nieuwbouw.

Deze werkzaamheden vallen in het kader van de regelgeving, onder 'ruimtelijke ingreep'.

Onderzoeksverplichting

De Wet Natuurbescherming (Wnb) en het provinciaal natuurbeleid verplichten een initiatiefnemer om bij ruimtelijke ingrepen de daardoor veroorzaakte effecten op (mogelijk) aanwezige zwaarder beschermde planten en dieren, nader te onderzoeken.

Dit onderzoek moet leiden tot beoordeling van de eventueel te verwachten natuurschade en bestaat uit de volgende onderdelen:
* Er moet worden aangetoond in hoeverre ontheffingsplichtige soorten Wnb van verstoring of bedreiging door de ingreep kunnen worden uitgesloten, danwel dit onoverkomelijk zullen ondergaan (soortbescherming, zie hierna).
* Er moet worden aangetoond in hoeverre gebiedsbescherming met betrekking tot Natura 2000 of met betrekking tot Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het geding is (gebiedsbescherming, zie hierna).
* Volgens het in de Wnb opgenomen *Besluit natuurbescherming* moet er tevens aangegeven worden of er uitstoot van stikstof als gevolg van het project is te verwachten en hoeveel (Aerius-berekening).

Beschermingsregiems flora & fauna

Voor de toetsing van die mogelijke effecten op flora & fauna is in de Wnb onderscheid gemaakt in twee typen bescherming: '*gebiedsbescherming*' (hoofdstuk 2 Wnb, 'Natura 2000-gebieden') en '*soortbescherming*' (hoofdstuk 3 Wnb, 'Soorten').

Met betrekking tot soorten zijn vervolgens *drie beschermingsregiems* onderscheiden: dat van de 'Vogelrichtlijn', van de 'Habitatrichtlijn' en van 'andere soorten' (zie ook 'wettelijke kaders' blz.7). Handhaving van de regelgeving vindt plaats door de betreffende Provincie, uitbesteed aan de Omgevingsdienst Haaglanden.
Op basis van het onderzoek gelden de volgende verplichtingen:

Soortbescherming:
* Bij eventuele aanwezigheid en kans op bedreiging of verstoring van *ontheffingsplichtige soorten* dient een ontheffing Wnb te worden aangevraagd.

Gebiedsbescherming:
* Indien de ingreep (een deel van) het samenhangende leefgebied van een *'aangewezen soort'* uit een Natura 2000-gebied aantast, dient (tevens) een vergunning Natura 2000 te worden aangevraagd.
* Indien door de ingreep en/of het nieuwe gebruik extra stikstofemissie optreedt, dient bij overschrijding van de daartoe regionaal nog vast te leggen grenswaarden een vergunning te worden aangevraagd.
* Indien de aangegeven natuurwaarden van een gebied in het kader van de NNN worden aangetast, vergt dat tevens aanvraag van een provinciale vergunning.

Wettelijk belangen

Bij eventuele aanvraag van ontheffing in het kader van soortbescherming is onder meer bepalend of er een wettelijk belang van toepassing is dat is opgenomen in het betreffende beschermingsregiem (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn).
Gezien de aard van het project betreft dat hier zoals aangegeven in de Bijlage van de Wnb (Ministerie van EZ 2016/ § 6.2.b), eventueel de volgende wettelijke belangen:

* *'van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende reden van groot openbaar belang'* (voor soorten van de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn).

* *'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden'* (voor 'andere soorten').

In beginsel wordt onder het belang *'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'* géén ontheffing afgegeven voor soorten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, *behalve* indien de ecologische functionaliteit van de soort daarmee *geheel niet* wordt aangetast, bijvoorbeeld door het nemen van maatregelen (zie verder 'ontheffingsplicht' blz.8).

1.2 Algemene informatie over de Natuurtoets als instrument

Doel en strekking natuuronderzoek

Deze rapportage omvat een bureaustudie met een veldverkenning met habitatbeoordeling naar flora en fauna. Hiermee wordt de ingreep getoetst aan de regelgeving met betrekking tot soort- en gebiedsbescherming.
Eventuele berekeningen in het kader van de stikstofemissie worden in een later stadium, separaat van dit onderzoek naar flora en fauna, uitgevoerd (zie ook § 3.1).

Het onderzoek met betrekking tot flora en fauna heeft tot doel inzicht te geven in de volgende vragen:
- Is er kans op noodzaak tot ontheffing van verbodsbepalingen van de Wnb?
- Is er naar verwachting een vergunning op grond van gebiedsbescherming nodig (Natura 2000 en/of het Natuurnetwerk Nederland/ NNN) ?
- Is er nader veldonderzoek nodig en voor welke soorten planten en/of dieren ?
- Welke zijn de mogelijke consequenties vanuit de Wnb en het NNN ?

Deze rapportage vormt de aantoonbare bewijslast op naleving van de wetgeving.
Hiermee wordt onderbouwd met welke beschermde soorten rekening moet worden gehouden, van welke soorten effecten kunnen worden *uitgesloten* omdat ze er niet worden verwacht en/of welke soorten er niet zijn aangetroffen dan wel omdat de planingreep geen natuurschade aan die soorten met zich meebrengt.
Het uitsluiten van gebruik door (of schade aan) de betreffende soorten '*op voorhand'* vergt een gedegen, controleerbare onderbouwing.

Wettelijke kaders van soort- en gebiedsbescherming

Soortbescherming is gericht op individuele soorten flora en fauna, waartoe in de Wnb onderscheid is gemaakt in beschermingsregiems m.b.t. 'soorten van de Vogelrichtlijn' (Wnb § 3.1), 'soorten van de Habitatrichtlijn' (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Gebiedsbescherming is gericht op de specifieke habitat waartoe speciale begrensde gebieden zijn aangewezen, thans aangeduid met 'Natura 2000' dan wel gebieden die vallen onder regelgeving vanuit provinciaal natuurbeleid, waaronder het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Ook gebieden buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden die een aanwijsbare ecologische functie voor de betreffende aangewezen soorten vervullen, vallen onder dit regiem ('externe werking Natura 2000').
Voorts is de gebiedsbescherming gericht op het reguleren van stikstof-emissie en -depositie als gevolg van ruimtelijke ingrepen en/of nieuw gebruik.

De regels van soort- en gebiedsbescherming sluiten elkaar niet uit, doch vullen elkaar aan. Toetsing aan gebiedsbescherming (Natura 2000 en NNN) vindt uitsluitend plaats indien (soorten uit) beschermde gebieden in het geding zijn, terwijl toetsing aan de soortbescherming en aan de stikstofdepositie *altijd* vereist zijn, zowel binnen als buiten beschermde gebieden.

Soortbescherming

De natuurwetgeving is in eerste lijn gericht op soortbescherming, dat wil zeggen bescherming van afzonderlijke soorten planten en dieren *'in welke situatie dan ook'*.
Omdat deze wet *alle* soorten planten en dieren omvat, óók in Natura 2000-gebieden, wordt bij dit natuuronderzoek primair aangehaakt op de soortbescherming.
Deze biedt bescherming aan planten en dieren tegen zogeheten 'natuurschade'.

Binnen het beschermingskader wordt onderscheid gemaakt tussen:
- het type ingreep ('bestendig beheer' of 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting');
- planten en dieren uit verschillende beschermingsregiems (zie blz.5);
- een aantal 'wettelijke belangen' (zie vorige bladzijde).

Beschermingsregiems en ontheffingsnoodzaak
De drie beschermingsregiems, 'Vogelrichtlijn', 'Habitatrichtlijn' en 'andere soorten', omvatten alle 'zwaarder beschermde soorten'.

* De Vogelrichtlijn is van toepassing op alle inheemse vogels: bedreiging van vogels of verstoring van broedende vogels vergt in beginsel een ontheffing, waarbij het nest slechts tijdens het broedgebruik is beschermd, met uitzondering van een categorie 'jaarrond beschermde nesten' waarvan het nest, al of niet in gebruik, het gehele jaar rond beschermd is en bij bedreiging ontheffing vereist.
* De Habitatrichtlijn is van toepassing op een in Bijlage IV opgenomen lijst met soorten zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders, libellen, vissen, vaatplanten, kevers en 'overige ongewervelden' (weekdieren). Voor deze soorten is bij verstoring of bedreiging, te allen tijde een ontheffing vereist.
* De categorie 'andere soorten' zoals opgenomen in de Bijlage van de Wnb omvat lijsten met soorten zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten waarvan door de afzonderlijke provincies wordt bepaald welke soorten in aanmerking komen voor een vrijstelling dan wel welke soorten bij verstoring of bedreiging eveneens aanvraag van ontheffing vergen.

Provinciale vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen
Met betrekking tot de lijsten 'andere soorten' is er in de Wnb ten aanzien van kleine zoogdieren en amfibieën in de provincie Zuid-Holland vooralsnog geen wijziging opgetreden ten opzichte van de oorspronkelijke landelijke vrijstellingen onder de Ffw.
Voor de thans in de Wnb opgenomen lijsten 'andere soorten' met betrekking tot een reeks vaatplanten en alle vissen, reptielen, dagvlinders, libellen en kevers geldt géén vrijstelling meer: deze soorten zijn dus, naast soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, eveneens alle ontheffingsplichtig.

Gedragscode
Er wordt voorts van uitgegaan dat, vergelijkbaar met de situatie onder de Ffw, ook daarna de regels met betrekking tot gedragscodes van toepassing blijven. Aandacht vergt daarbij dat de aanvankelijke nuancering tussen Tabel 2 en 3 in de Ffw ten behoeve van het onderscheid 'bestendig beheer' en 'ruimtelijke ontwikkeling' wat onder de Ffw een belangrijke basis voor de gedragscodes vormde, onder het regiem van de Wnb vervalt.
Naar verwachting zullen in de komende periode de verschillende Gedragscodes nader worden afgestemd op de Wnb.

Ontheffingsplicht bij soortbescherming
Bij ontheffingsplichtige soorten is het voorts van belang in hoeverre de ecologische functionaliteit wordt aangetast:

* Onder de condities dat er mitigerende maatregelen (kunnen) worden genomen waarmee kan worden gegarandeerd dat de ecologische functionaliteit *binnen* het werkgebied op geen énkel moment achteruitgaat, óók niet tijdelijk, *is er géén ontheffing nodig* (Ministerie van EZ 2016/ § 4.3).

Het achterwege blijven van effecten op de ecologische functionaliteit vergt afdoende onderbouwing, waarbij wordt aangegeven welke mitigerende maatregelen daarbij worden toegepast voor welke soorten.

* Echter indien de bedoelde ecologische functionaliteit als gevolg van de ingreep niét met mitigatie kan worden gegarandeerd doch uitsluitend met compensatie, *is voor de uitvoering daarvan eerst ontheffing vereist*.

Voor soorten uit de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn dient bovendien te worden voldaan aan de specifiek in die richtlijnen opgenomen wettelijke belangen. Bij een ontheffingsaanvraag wordt daartoe getoetst aan drie criteria (de zgn. 'ADC-toets'):

1) er is geen alternatief;
2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding: dit criterium is ook van toepassing voor ontheffingsplichtige 'andere soorten' uit de Wnb.

Gunstige staat van instandhouding als ontheffingsvoorwaarde
Een ontheffing kan uitsluitend worden verkregen wanneer de gunstige staat niet in het geding komt. De voorwaarden daartoe staan in de Habitatrichtlijn genoemd:

* uit populatie-dynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven, en . . .
* het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd kleiner lijkt te zullen worden, en . . .
* er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Wettelijke zorgplicht bij overige soorten
Naast de specifieke regelgeving ten aanzien van juridisch zwaarder beschermde soorten bestaat de algemene zorgplicht bij eventuele verstoring of bedreiging van individuele planten of dieren. Dit omvat álle dieren, ook *alle on*beschermde soorten (Wnb art. 3.10). Indien door werkzaamheden individuele dieren of hun vaste verblijfplaatsen worden verstoord of bedreigd, wordt vereist dat de uitvoerder voldoende zorg in acht moet nemen om die verstoring of bedreiging te voorkomen.

Daartussen bestaat enige nuance:
* Met betrekking tot *juridisch zwaarder beschermde soorten dient absoluut te worden voorkómen* dat individuen van betreffende soorten worden bedreigd (zie Min.v.EZ 2016).
* Voor beschermde soorten die vallen onder de *provinciale vrijstelling* en *onbeschermde* soorten ligt dat iets minder strikt:
  'De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
  Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd' (Ministerie v. EZ 2016/ § 2.4).

Met betrekking tot de zorgplicht bestaat een ketenverantwoordelijkheid tussen initia-tiefnemer en uitvoerder.

Gebiedsbescherming
Vergunning Natura 2000
De regelgeving met betrekking tot speciale beschermingszones in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn (resp. REG 1979 en REG 1992/1997), te weten met betrekking tot Natura 2000-gebieden, wordt in de Wnb gecontinueerd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming.
Werkzaamheden binnen een Natura 2000-gebied welke effecten kunnen hebben op 'aangewezen' soorten en de instandhouding van de natuurlijke habitats vergen aanvraag van een vergunning. Ook voor gebieden 'buiten' een Natura 2000-gebied die een aanwijsbare ecologische functie voor de 'aangewezen soorten & habitattypen' uit dat Natura 2000-gebied hebben, kan onder sommige condities een vergunning vereist zijn ('externe werking', Wnb art. 2.7 & 2.8).

Vergunning Programmatische Aanpak Stikstof (PAS/ Besluit Natuurbescherming)
De toenemende uitstoot van stikstof door verkeer, uitvoeringsmaterieel, huishoudens en bedrijfsvoering leidt tot toenemende depositie van stikstof met negatieve effecten op flora en fauna, met name in natuurgebieden. Dit vereist nader onderzoek (Besluit natuurbescherming, zie Wettelijk kader Bij12, 2017) waarbij een *uitvoeringsfase* en een *gebruiksfase* kunnen worden onderscheiden.
Deze wettelijke verplichting geldt in beginsel voor alle projecten in een regio. Bij het ontbreken daarvan zoals ook bij het ontbreken van onderzoek naar flora en fauna, wordt een eventuele omgevingsvergunning geweigerd.

Bij de *tijdelijke- of uitvoeringsfase* van nieuwe projecten gaat het om uitstoot door voertuigen en mobiele werktuigen met een verbrandingsmotor. Een dergelijke berekening kan pas worden uitgevoerd wanneer er inzicht bestaat in het uitvoeringsbestek.
Bij de *eind- of gebruiksfase* van nieuwe projecten gaat het om uitstoot door toegenomen verkeer, huishoudens en/of bedrijfsvoering.

Voor de toetsing worden met betrekking tot de in de regio aanwezige Natura 2000-gebieden, drempel- en grenswaarden vastgesteld aan de toename van stikstofdepositie als gevolg van het nieuwe project (‘ontwikkelingsruimte’, zie Bij12, 2017). De grenswaarde wisselt per regio (zie verder § 3.1).

Vergunning Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS)
Dit betreft eveneens bescherming van natuurwaarden binnen begrensde gebieden.
Hiervoor hebben Rijk en Provincie samen spelregels ontwikkeld welke zijn vervat in de provinciale regelgeving. Hierbij is een 'nee-tenzij' beleid van toepassing, terwijl afhankelijk van de provinciale regelgeving daarop eveneens een ‘externe werking’ van toepassing kan zijn (geldt niet voor de provincie Zuid-Holland).

Binnen het NNN moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied als onderdeel van het natuurnetwerk in acht worden genomen. Aantasting daar-van in kwalitatieve of kwantitatieve zin vergt nadere toetsing aan het bevoegde gezag en kan mogelijk leiden tot een vereiste aanvraag van vergunning. Aantasting zal slechts voor vergunning in aanmerking komen indien daarvoor compensatie wordt geboden.
De actuele en potentiële waarden van het NNN zijn vastgesteld in de natuurdoelen voor dat gebied. De basis daarvoor ligt in de provinciale structuurvisie en de betreffende ‘Provinciale Ruimtelijke Verordening’.

Daarnaast zijn in Zuid-Holland ook nog ‘bijzondere weidevogelgebieden’ aangewezen: hiervoor geldt eenzelfde regelgeving als voor de NNN.

1.3 Onderzoeksplan

Met het onderzoek wordt stapsgewijs ingezoomd op de situatie en vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten of verstoring daarvan, kunnen worden uitge-sloten dan wel nadere veldinventarisatie vergen.

Werkstap 1, analyse bestaande gegevens
Als eerste wordt de situatie getoetst aan indicaties van de NDFF, aan de verspreiding van soorten op basis van reeds bekende biogeografische informatie uit verspreidingsatlassen, aan overige literatuur en andere beschikbare onderzoekingen. Die informatie is veelal niet compleet maar wel grotendeels indicerend.
Op basis hiervan en de algemene habitat op de locatie wordt vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten in dit gebied verwacht en bedreigd kunnen worden en welke daarvan op voorhand al kunnen worden uitgesloten.
Met betrekking tot ‘uitsluitingen’ in het kader van de regelgeving wordt in de rapportage aandacht geschonken aan *alle* mogelijke soortgroepen van (beschermde) organismen.
Voor sommige soortgroepen is dat niet méér dan slechts het aangeven waarom daarvan *géén* beschermde soorten op de locatie worden verwacht, dan wel waarom sommige soorten *niet* worden bedreigd of verstoord.

Werkstap 2, toetsing aan gebiedsbescherming
Dit omvat regelgeving in het kader van de Wnb en van provinciaal gebiedenbeleid (Natura 2000 en NNN, zie § 3.1). Daarbij wordt beoordeeld of er wellicht ook andere natuurregelgeving in het geding kan zijn.
De berekening met betrekking tot de stikstofdepositie valt buiten deze Quick Scan (zie ook § 3.1).

Werkstap 3, habitatbeoordeling
Naar aanleiding van het bovenstaande wordt op basis van een grondige inspectie een beoordeling gemaakt van de terreinkenmerken, de biotoop, de lokale habitat en van de ecologische betekenis van het effectieve werkgebied (zie § 3.2).
In de conclusie wordt op basis van de nader beschreven habitat, vastgesteld welke zwaarder beschermde soorten (Wnb) en eventuele 'aangewezen soorten' (Wnb/ Natura 2000) voor de gegeven situatie zonder nadere veldinventarisatie kunnen worden uitgesloten, wat tevens geldt voor het al of niet van toepassing zijn van de 'externe werking' met betrekking tot 'aangewezen soorten' (Natura 2000 - Wnb § 3.2).
Tot zover betreft dit onderzoek een 'Quick Scan': bureaustudie met veldverkenning.

Werkstap 4, veldinventarisaties
Voor de zwaarder beschermde soorten flora en/of fauna (Wnb) welke vanwege de plaatselijke verspreiding en/of de condities op de werklocatie niét op voorhand van bedreiging kunnen worden uitgesloten, moet (eventueel) ook een nader soortgericht veldonderzoek worden uitgevoerd (zie hoofdstuk 3).

Werkstap 5, eindconclusie en advies
De rapportage wordt afgerond met een puntsgewijze samenvatting van conclusies en consequenties, met een eventuele toetsing van consequenties, de haalbaarheid van het plan, het advies welke soorten nadere veldinventarisatie vergen dan wel in hoeverre natuurschade op voorhand met mitigatie kan worden voorkomen.

Leeswijzer

In de rapportage wordt de volgorde van de hierboven aangegeven onderzoeks- en onderbouwingsstappen aangehouden. Waar het voor de betreffende onderbouwing nodig is om informatieve kaders te schetsen, is dat in dit hoofdstuk beknopt aangegeven (zie blz.4 t/m 11). Daarmee ontstaat de volgende opzet van de rapportage:

* In *hoofdstuk 1* zijn de uitgangssituatie, het voornemen, de hoofdlijnen van de regelgeving, de aanpak van het onderzoek en de opzet van de rapportage aangegeven.
* In *Hoofdstuk 2* wordt op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en recente gegevens uit de databank van de NDFF, de literatuurstudie met daaruit voort-komende conclusies uitgevoerd.
* In *hoofdstuk 3* wordt ingegaan op vigerende gebiedsregelgeving (Wnb/ Natura 2000, PAS en NNN) en worden de bevindingen van de ecologische verkenning met beoordeling van de betreffende habitat beschreven, zo nodig aangevuld met de verslaglegging van een nader veldonderzoek.
* In *hoofdstuk 4* worden de voor de uitvoering relevante conclusies kort samengevat en wordt advies gegeven met betrekking tot mitigerende maatregelen. Voorts wordt advies gegeven met betrekking tot de gewenste nadere handelwijze.

De rapportage wordt beëindigd met lijsten van geraadpleegde literatuur en van gebruikte termen en afkortingen.

---

2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN

Onderzoekscontext

Het onderzoek dat in dit hoofdstuk per soortgroep wordt weergegeven omvat de toetsing van de locatie aan bronnen met reeds bestaande inventarisatie- en verspreidingsgegevens, met name NDFF, de 'Nederlandse Databank Flora & Fauna'. Het is gericht op eventueel terreingebruik door juridisch zwaarder beschermde soorten (zie 'soortbescherming' blz.7-9) en indien voor het project relevant, op 'aangewezen soorten' (zie gebiedsbescherming blz.9-10).

De gegevens waarop deze toetsing is gebaseerd, omvatten veelal een aanzienlijk groter gebied dan de onderzoekslocatie: naar aanleiding hiervan wordt in hoofdstuk 3 ingezoomd op de nader begrensde werklocatie. De gegevens uit de NDFF bieden een goede indicatie doch zijn niet geheel toegespitst op de werklocatie en vergen *tenminste* nog een aanvulling door een habitatbeoordeling op de locatie.

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatbeoordeling wordt vervolgens bepaald welke (zwaarder) beschermde soorten in het werkgebied wellicht kunnen worden verwacht en welke soorten in het kader van de Wnb aanvullende veldinventarisatie vergen om vast te stellen of ze alsnog van aanwezigheid kunnen worden uitgesloten, dan wel zullen moeten leiden tot aanvraag van ontheffing.

De eventuele *noodzaak* tot nadere inventarisatie wordt afgeleid uit de samenhang tussen beschikbare gegevens (dit hoofdstuk 2), de habitatbeoordeling van het te onderzoeken gebied (zie hoofdstuk 3) en de 'soort' ingreep (§ 1.1).

Algemeen karakter werkgebied

Het werkgebied ligt in het hart van de bebouwde kom en betreft een enkel bouwblok en enkele grote bomen in de directe omgeving. Het overige omringende terrein bestaat uit verharding.
Het bouwblok bestaat uit drie bouwlagen: een winkelpui en 2 woonlagen. Het bouwblok heeft een plat dak. Voorts kent de winkelpui een luifel. Er is géén open water in de werkzaamheden betrokken.

2.1 Vaatplanten

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het plangebied géén ontheffingsplichtige planten zijn geregistreerd (zie ook Floron 2011).

Conclusie

Beschermde vaatplanten kunnen binnen het plangebied worden uitgesloten op basis van verspreiding.

2.2 Zoogdieren

Beschikbare gegevens
Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van de planlocatie 7 soorten zijn geregistreerd, waaronder 3 vleermuissoorten.

Grondgebonden zoogdieren
Van de grondgebonden soorten is Bever als soort van de Habitatrichtlijn en Steenmarter als 'andere soort' zonder provinciale vrijstelling, geregistreerd: deze zijn ontheffingsplichtig.
Daarnaast zijn Bunzing en Egel als beschermde 'andere soorten' geregistreerd (zie ook Broekhuizen 2016) waarvoor een provinciale vrijstelling van toepassing is. Indien deze vrijgestelde soorten worden verstoord vergt dat toepassing van de wettelijke zorgplicht (zie blz.9).

Bever wordt aangetroffen in een habitat met groter open water en een oeverhabitat met houtopstanden (zoals de Reeuwijkse Plassen). Als schuilplaats wordt een hol gegraven of een burcht van takken en modder gemaakt.
Steenmarter heeft voorkeur voor kleinschalige landschappen. Als schuilplaats wordt een donkere plek gezocht, zoals een boomholte, een plaats onder een takkenhoop of houtstapel, in een bestaand hol, onder een dakbedekking, in een kruipruimte, een spouwmuur, op een vliering of in een ruimte boven een plafond. In de zomer worden ook wel plaatsen gebruikt als een overgroeide greppel of een dichte haag.

Vleermuizen
Er zijn in de directe omgeving 3 soorten vleermuizen geregistreerd: Gewone-, Ruige- en Kleine dwergvleermuis. Op iets grotere afstand (1 tot 5 km) zijn ook nog Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis geregistreerd (zie ook Limpens 1997).
Alle vleermuissoorten zijn vermeld in de Habitatrichtlijn Bijlage IV (zie § 3.1 Wnb) waarmee diverse gebruiksvormen van vleermuizen ontheffingsplichtig zijn.

Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen, afhankelijk van de soort, bestaan uit kraam-, zomer-, paar- of winterverblijven in bomen, gebouwen of andere gebouwde constructies zoals bijvoorbeeld in kunstwerken.
Van belang daarbij is dat de meeste vleermuissoorten steeds een 'netwerk' van vaste verblijfplaatsen gebruiken waartussen wordt gewisseld, waarbij het gehele netwerk strikt beschermd is (zie bijvoorbeeld ook Kennisdocumenten, BIJ12 2017).
Voorts maken Laatvlieger en dwergvleermuizen gebruik van lineaire structuren in de vorm van begroeiings- en bebouwingslinten en -randen, soms in combinatie met watergangen, als geleiding/ sonaroriëntatie en beschutting voor vaste vliegroutes.
De verschillende soorten beschikken ieder over eigen soorten verblijven:
* Rosse vleermuis zoekt zijn verblijfplaats uitsluitend in (oudere) bomen;
* dwergvleermuizen kunnen zowel in bomen als in gebouwen worden aangetroffen (zoals in spouwruimten, onder dakpannen, achter betimmeringen, in doorvoeren van leidingen e.d.). Deze soorten kunnen alle gebruik maken van zeer smalle spleten (zie Nota bene/ volgende bladzijde);
* Gewone grootoorvleermuis kan ook in bomen en gebouwen worden aangetroffen: voorál in grotere ruimten in gebouwen (zolders, kelders) met een 'open' toegang, en in boomholten, -spleten en (vogel- en vleermuis-)kasten;
* Laatvlieger wordt uitsluitend in gebouwen aangetroffen (zie eveneens Nota bene).

Nota bene: van deze soorten is bekend dat ze thigmofiel zijn, dat wil zeggen dat ze in hun verblijfplaats contact aan borst- en rugzijde vergen. Derhalve maken ze voor hun verblijf slechts gebruik van zeer nauwe ruimten van enkele centimeters.

Conclusie zoogdieren

* *Grondgebonden soorten:*
  Bever komt uitsluitend voor langs grotere rivieren zoals de Oude Maas: deze soort kan op de werklocatie worden uitgesloten op basis van ontbrekende habitat.
  Steenmarter vergt nadere controle van de werklocatie op gebruiksmogelijkheden.
  Bij uitvoering is tevens aandacht vereist voor mogelijk aanwezige 'andere soorten' waarop de wettelijke zorgplicht van toepassing is.
* *Vleermuizen:*
  Deze vereisen nadere controle op gebruiksmogelijkheden in eventueel te kappen bomen en te slopen gebouwen (habitatbeoordeling). Deze behoeven zo nodig nader veldonderzoek naar verblijfplaatsen en/ of naar vaste vliegroutes, en indien aangetroffen, aanvraag van ontheffing.

2.3 Broedvogels

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied diverse vogels met een jaarrond beschermd nest zijn geregistreerd.

Jaarrond beschermde nesten

De bij het NDFF geregistreerde soorten met een jaarrond beschermd nest betreffen onder meer ook soorten die hoog in bomen nestelen, te weten Buizerd en Sperwer. Deze soorten gebruiken ook nesten van bijvoorbeeld Zwarte kraai, of zelfs van Ekster, maar ook van elkaar.
Daarnaast zijn ook Gierzwaluw en Huismus geregistreerd, als koloniebroeders aan/op gebouwen (zie ook Sovon 2002 & 2018).
Gierzwaluw is een ultieme stadsvogel en broedt in spleten en nissen van gebouwen in de stedelijke omgeving.
Huismus nestelt bij voorkeur in middeloude stadswijken, dorpen en landelijke bebouwing. Beide soorten maken veel gebruik van pannendaken met ouderwetse pannen.

Overige broedvogels

Veelal zijn er in elk soort terrein ook andere broedende vogels te verwachten, waaronder nesten in struwelen, in te kappen bomen of op platte daken (zie ook Sovon 2018).
Broedende vogels mogen onder géén enkele conditie worden verstoord (zie DR 2009). Onder die voorwaarde is echter voor de meeste broedvogelsoorten géén aanvullende veldinventarisatie vereist: dit is uitsluitend nodig op het moment dat werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd.

Conclusie broedvogels

* *Jaarrond beschermde nesten:* het werkterrein vergt nadere controle op mogelijk aanwezige jaarrond beschermde nesten in te kappen bomen of nestelmogelijkheden van Gierzwaluw en Huismus in pannendaken van te slopen woonbebouwing. Zo nodig behoeft dat nadere inventarisatie van het gebruik en aanvraag van ontheffing.
* *Broedende vogels:* met betrekking tot (overige) broedende vogels dienen werkzaamheden die verstorend kunnen zijn, in beginsel *buiten* het broedseizoen plaats te vinden.

2.4 Amfibieën en reptielen

Beschikbare gegevens
Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén beschermde amfibieën zijn geregistreerd, evenmin als reptielen (zie ook Creemers 2009; NDFF 2019

Conclusie amfibieën en reptielen
Ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding op voorhand worden uitgesloten.

2.5 Vissen

Beschikbare gegevens
Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén ontheffingsplichtige vissen zijn geregistreerd (zie ook NDFF 2019). Bovendien is er ook geen open water in het werkgebied aanwezig.

Conclusie vissen
Vissen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

2.6 Ongewervelde soorten

Bij ongewervelde soorten moet men denken aan vlinders, libellen, sprinkhanen en andere ongewervelde soorten zoals mieren, kevers, weekdieren e.d. Onder deze groepen vallen eveneens beschermde soorten terwijl voor sommige soorten ook een ontheffingsplicht geldt. Juridisch zwaar beschermd zijn soorten uit de groepen libellen, dagvlinders en ‘overige ongewervelde soorten’ (waaronder ook waterorganismen).

Beschikbare gegevens
Uit de databank (NDFF 2020, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén beschermde ongewervelde soorten zijn geregistreerd.

Conclusie ongewervelden
Deze kunnen op basis van verspreiding op voorhand worden uitgesloten (zie ook Boesveld 2011; Bos 2006; Dijkstra 2002).

2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens

Volgens de databank van NDFF en verspreidingsgegevens blijkt dat in het werkgebied naast vrijgestelde ‘andere soorten’, slechts één grondgebonden zoogdier verwacht kan worden dat op basis van het algemeen karakter van het werkgebied (blz.12) op voorhand kan worden uitgesloten (Bever).

De volgende resterende soorten vergen alsnog nadere controle van de habitat om te beoordelen of er een geschikte habitat voor is, in welk geval nader onderzoek (en mogelijk aanvraag van ontheffing) nodig is:
- jaarrond beschermde nesten in hoge bomen;
- jaarrond beschermde nesten van Gierzwaluw en Huismus in/ aan bebouwing;
- verblijfplaatsen van Steenmarter en/of van vleermuizen in bebouwing of bomen

Voorts zijn er wellicht broedgevallen te verwachten van algemene broedvogels, welke tijdens het broeden moeten worden ontzien.
Ook zijn er enkele vrijgestelde kleine dieren te verwachten welke bij de uitvoering aandacht en toepassing van de wettelijke zorgplicht vergen (zie blz.9).

Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of habitat, op voorhand worden uitgesloten.

---

3 LOCATIEONDERZOEK

3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming vormt onderdeel van zowel de Wet natuurbescherming (Natura 2000-gebieden/ Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Besluit natuurbescherming) als van de provinciale regelgeving (Natuurnetwerk Nederland).

Natura 2000-gebied:
De werklocatie ligt op ca. 2 km afstand van Natura 2000-gebied 'Oude Maas'.
De voor dit gebied aangewezen soorten zijn Bever en Noordse woelmuis.
Genoemde soorten kunnen niet in verband worden gebracht met de werklocatie, waarmee de 'externe werking Wnb' buiten beschouwing kan worden gelaten.

Besluit natuurbescherming:
Als onderdeel van de Wnb dient hiertoe de stikstofproductie te worden berekend die het gevolg is van de bij de realisatie gebruikte verbrandingsmotoren (sloop en/of transport, grondwerk, bouw en inrichting), dan wel het gevolg zal zijn van een nieuwe gebruikssituatie (met betrekking tot huishoudens, bedrijvigheid en verkeersintensiteit).
Middels een Aeriusberekening (zie ook blz.9-10) wordt dit vanuit de gegeven locatie, omgezet in de te verwachten depositie op de op zekere afstand liggende Natura 2000-gebieden. Deze berekening met daaruit voortvloeiende consequenties zullen separaat van dit natuuronderzoek worden afgehandeld.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)
Het NNN ligt uitsluitend buiten de bebouwde kom, waarmee het werkgebied géén deel uit maakt van het NNN zodat die betreffende regelgeving niet van toepassing is. Het werkgebied ligt ook buiten de bijzondere weidevogelgebieden.

3.2 Verkenning werkgebied en habitatbevindingen

De veldverkenning heeft plaatsgevonden op 21 december 2020, samen met een inspectie van de verschillende mogelijke habitatelementen.

Algemene terreinkenmerken

Het werkgebied ligt in het hart van de bebouwde kom van Hoogvliet. Behoudens enkele groenfragmenten (met enkele grotere bomen) bestaat de oppervlakte uit bebouwing en verhardingen. Het werkgebied bestaat uit een enkel bouwblok en enkele grote bomen in de directe omgeving daarvan. Er is géén open water in de werkzaamheden betrokken.
Het bouwblok vormt onderdeel van een voorheen samenhangend winkelcentrum met een luifel boven de winkelpui. Boven de winkels zijn nog 2 woonlagen aanwezig, met een plat dak. Vanwege het ontbreken van pannen op het dak is gebruik door Gierzwaluw of Huismus uitgesloten.
Echter, dikwijls worden broedende mantelmeeuwen op platte daken aangetroffen.

De te controleren habitatelementen bestaan uit een te slopen bouwblok en enkele mogelijk te kappen bomen aan de noordelijke, kopse kant van het bouwblok (zie figuur 3 volgende bladzijde).
Er is reeds een aangrenzend bouwblok als onderdeel van het winkelcentrum, gesloopt (zie figuur 3 en foto 1 volgende bladzijde). Het thans te slopen bouwblok staat derhalve 'los' van andere bebouwing.

Figuur 3, werklocatie Wilhelm Tellhof / geel = reeds gesloopt; rood = thans te slopen

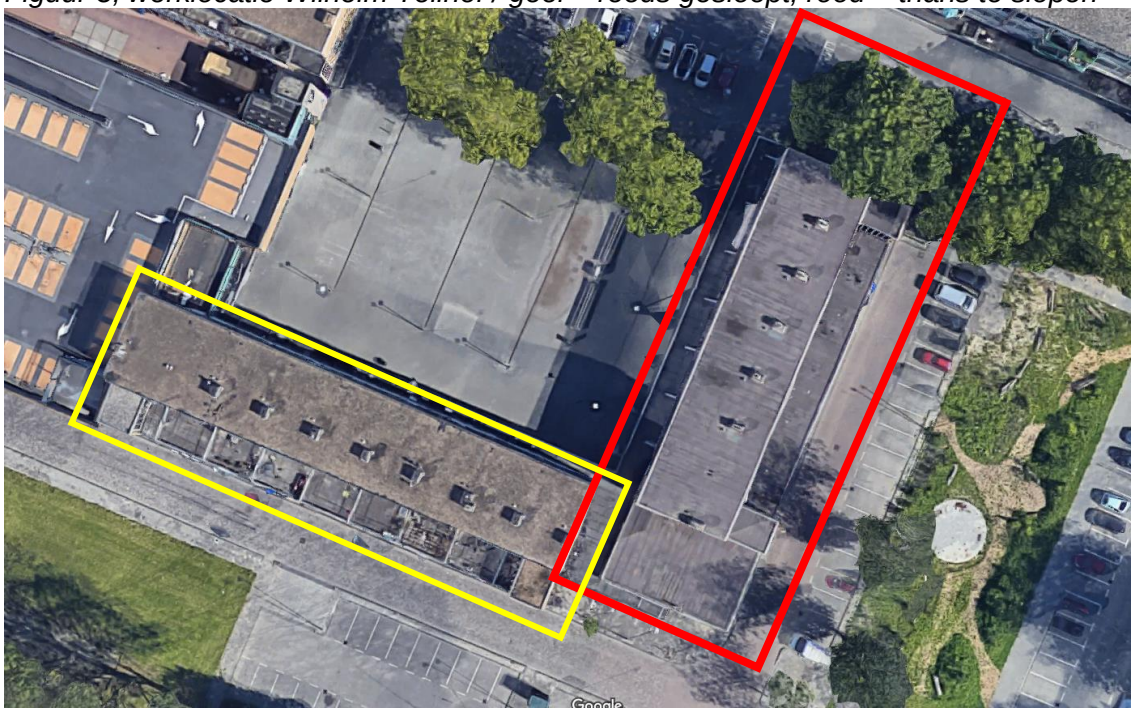

Foto 1, reeds gesloopt (gele pijl) en nog te slopen (rode pijl)

De thans te slopen bebouwing is opgetrokken uit beton met een buitenschil van gele en deels bruine bakstenen. Vrijwel nergens in de gevels blijkt spouwventilatie aanwezig, op een klein stukje van de begane grond aan de oostzijde, na (zie foto 2). Dit kan vleermuizen toegang tot de spouw geven.

Daar staan aan de kopse zijde nabij de gevel ook twee grote bomen welke wellicht gekapt moeten worden (zie groene pijlen foto 3). De stammen van de bomen zijn nog geheel gaaf, dus bieden geen verblijfplaatsen aan vleermuizen of Steenmarter. Ook zijn er geen jaarrond beschermde nesten in de bomen aangetroffen. Wel kunnen er andere algemene broedvogels in broeden, in welk geval kap moet worden uitgesteld tot buiten het broedseizoen.

.

Foto 2, spouwventilatie begane grond (oostzijde, zie ook foto 3)

Foto 3, geveldeel met spouwventilatie (rood kader)

De kozijnen van de bebouwing sluiten goed aan op het metselwerk (zie foto 4) zodat daar nergens toegangen voor vleermuizen te verwachten zijn.
De balkons van de middelste bouwlaag zijn van beton met verticale steens gemetselde muurtjes, eveneens zonder toegangen voor vleermuizen (foto 5).
De gevels van de winkels op de begane grond bestaan geheel uit puien (ramen en deuren), met evenmin gebruiksmogelijkheden voor fauna.

Foto 4, goed aansluitende kozijnen

Foto 5, constructie balkons

Aan de zuid- en westzijde is boven de begane grond een brede overkapping/ winkelluifel aanwezig van goed aansluitend plaatmateriaal (foto 6). Daar zijn geen mogelijkheden voor beschermde gebouw bewonende soorten.
De dakrand bestaat uit een drie planken brede boord eindigend met een aluminium hoek-profiel. Aan de noordzijde lijkt deze houten dakrand een spleet van voldoende afmeting te vormen met de muur (zie foto 7), waardoor er mogelijkheden aanwezig lijken voor vleermuizen.

Foto 6, luifel

Foto 7, dakrand

Tenslotte konden met deze gebouwinspectie ook gebruiksmogelijkheden voor Steenmarter op basis van ontbrekende habitat, worden uitgesloten.

Conclusies habitatbeoordeling

Vaatplanten
Ontheffingsplichtige soorten kunnen worden uitgesloten op basis van verspreiding. (blz.12).

Grondgebonden zoogdieren
Ontheffingsplichtige soorten konden worden uitgesloten op basis van verspreiding (Bever, blz.13) dan wel ontbrekende habitat (Steenmarter, blz.21).

Vleermuisgebruik
Op twee plekken kon vleermuisgebruik niet worden uitgesloten (zie ook figuur volgende bladzijde). Deze vergen nader veldonderzoek.
Er zijn voorts geen aanleidingen tot onderzoek naar vaste vliegroutes.

Vogels met jaarrond beschermde nesten
Deze konden worden uitgesloten in bomen (blz.18) en op/ aan bebouwing (vanwege ontbrekende habitat (zie blz.18 t/m blz.21).

Overige broedvogels
Wellicht biedt het platte dak nestelgelegenheid aan mantelmeeuwen (koloniebroeders, zie blz.17). Het broedseizoen van mantelmeeuwen loopt van *half april tot half augustus*.
Nota bene: Indien sloop wordt voorgenomen in het broedseizoen vergt dit tijdig (vóór april) controle van het dak op resten van nesten.
Overige broedvogels kunnen op basis van terreincondities, op voorhand worden uitgesloten.

Reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelde soorten
Deze konden op basis van verspreiding op voorhand worden uitgesloten (blz.15).

3.3 Uitgangspunten voor nader veldonderzoek

Conclusies voor onderzoek

Volgens het bureauonderzoek (hoofdstuk 2) en de terreinverkenning (§ 3.2) is nader veldonderzoek naar gebruik als verblijfplaats door gebouw bewonende vleermuizen vereist. Het betreft 2 plekken aan het onderzochte bouwblok (zie figuur 4 volgende bladzijde).
Deze plekken zijn in verband met het vereiste ‘overzicht’ bij het voorzomeronderzoek (zie criteria volgende bladzijde), vanuit één positie rond de noordoosthoek van het gebouw gelijktijdig te onderzoeken waarvoor derhalve ook één onderzoeker behoeft te worden ingeschakeld.

Uitgangspunten

Volgens het bureauonderzoek (hoofdstuk 2) en de terreinverkenning (§ 3.2) is nader veldonderzoek vereist naar verblijfplaatsen van vleermuizen in bebouwing.

Veldinventarisaties vinden plaats volgens de richtlijnen die daartoe door het bevoegde gezag worden aangegeven, zoals voor vleermuisonderzoek in het ‘Vleermuisprotocol’ van het GAN (2017) en voor andere soorten in protocollen uit de betreffende kennisdocumenten of van de betreffende PGO.

Dit onderzoek is gebonden aan strikte perioden en overige criteria. Daarom is in de planning van achtereenvolgende ingrepen een tijdige inventarisatie nodig. Immers, uitvoering van werkzaamheden is pas toegestaan nadat onderzoek heeft plaatsgevonden en, zo nodig, ontheffing is verkregen !

Figuur 4, te onderzoeken 'plekken' aan het te slopen bouwblok.

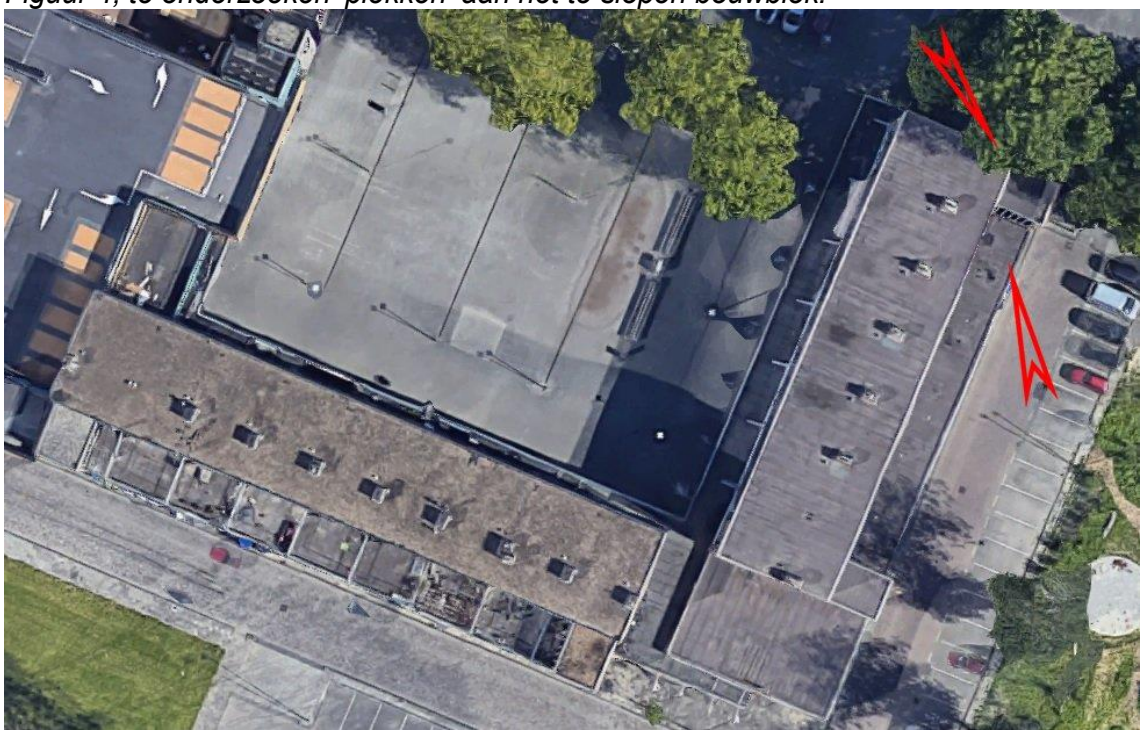

Criteria en aanpak vleermuisonderzoek

Mogelijk gebruik door vleermuizen kan in de onderhavige situatie bestaan uit kraam-, zomer- en paarverblijven. Het onderzoek om mogelijk gebruik als verblijfplaats door vleermuizen uit te kunnen sluiten omvat de volgende onderdelen:

a) <u>Voorzomeronderzoek</u> naar mogelijk kraam- of zomerverblijf van dwergvleermuizen en van Laatvlieger. Tijdens uitvoering van dit voorzomeronderzoek dient tijdens de waarneemperiode voortdurend tenminste voor 75% overzicht op het te onderzoeken (deel-)gebied gehouden te kunnen worden om géén uitvliegmoment te missen.
   * Dit voorzomeronderzoek vergt in de periode vanaf half mei tot eind juni, 2x een avondonderzoek met tenminste 30 dagen ertussen, met een extra onderzoeksmoment in de late nacht voor Laatvlieger.

b) <u>Nazomeronderzoek</u> naar een mogelijk paarverblijf of –territorium. Dit onderzoek vindt voornamelijk plaats op basis van geluidswaarnemingen zodat een groter deel van het onderzoeksgebied is te overzien door met gebruikmaking van detectie-apparatuur rond te lopen of te fietsen.
   * Dit nazomeronderzoek vergt In de periode tussen half augustus en eind september 2x een nachtonderzoek met tenminste 3 weken ertussen.
   * Door hierbij tevens later op de avond waarnemingen uit te voeren kan op basis van het vleermuisgedrag ook eventueel gebruik als winterverblijf worden vastgesteld.

3.4 Uitvoering nader veldonderzoek

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door drs. John Mulder, sinds 1987 full time praktiserend veldbioloog, gespecialiseerd in veldinventarisaties, faunaverplaatsingen en specifieke maatregelen voor flora en fauna. Afgestudeerd aan de Universiteit van Utrecht met als specialismen zoölogische ecologie m.b.t. vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen en floristiek, heeft hij zich tevens geschoold m.b.t. veldonderzoek naar grondgebonden zoogdieren, broedvogels en ongewervelde soorten.

Resultaten

Tijdens de voorverkenning bleek er slechts op één plek mogelijke toegang voor vleermuizen: een stuk gemetselde muur met open stootvoegen en een kier langs de dakrand. Dit bleek vanuit één standpunt zichtbaar zodat het is uitgevoerd door slechts één onderzoeker.

In de kraamtijd is op 27 (avond) en 28 mei (einde nacht) en 22 juni (avond) detectoronderzoek verricht. Er werden nabij de te slopen bebouwing gedurende de gehele waarnemingsperiode geheel geen vleermuizen waargenomen. Een korte inspectie van het parkje aan de overkant van de weg leverde een foeragerende Gewone dwergvleermuis op: daar bleek ook een paalkast voor vleermuizen aanwezig.

Op 22 juni werd ‘s avonds weer geen enkele vleermuis waargenomen.

In de paartijd is op 4 en 25 september onderzoek verricht: daarbij werd wederom geen vleermuis nabij het gebouw waargenomen.

---

4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES

In samenhang tussen literatuuronderzoek, veldverkenning en habitatbeoordeling en voor een deel tevens veldinventarisatie, kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1) Vigerende regelgeving gebiedsbescherming

* Natura 2000: Op de planlocatie zijn geen condities aanwezig welke gebruik door aangewezen soorten uit Natura 2000-gebied mogelijk maken: de regelgeving van de 'externe werking Natura 2000' is dus niet van toepassing (zie § 3.1).
* PAS/ Besluit natuurbescherming: De berekening van de te verwachten stikstof-depositie wordt separaat van deze rapportage uitgevoerd (zie blz.9 en § 3.1).
* Natuurnetwerk Nederland: het plangebied vormt géén onderdeel van het NNN of van 'bijzondere weidevogelgebieden' (zie § 3.1).

2) Nader veldonderzoek naar vleermuisgebruik

Zowel tijdens de kraamtijd als de paartijd zijn geen vleermuizen waargenomen: vleermuisgebruik kan geheel worden uitgesloten (zie §§ 3.3 en 3.4).

3) Broedvogels

Aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten kon op basis van terreininspectie worden uitgesloten (zie blz.22).
Voorts dienen verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen (februari t/m augustus) te worden uitgevoerd vanwege eventueel aanwezige algemene broedvogels. Ook kan de locatie buiten het broedseizoen ongeschikt worden gemaakt voor broeden, bijv. door verhinderende maatregelen op de daken.
Indien dat niet mogelijk is, is voorafgaand aan de werkzaamheden een controle door een deskundige ecoloog noodzakelijk (Ecologisch Werkprotocol).

4) Overig faunagebruik

Overige ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of ontbrekende habitatcondities, op voorhand worden uitgesloten (zie blz.22).

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Bij12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis e.a., versie 1.0

Bij12 (2017). Automatische bijstelling grenswaarde PAS, https://www.bij12.nl/assets/Status-Grenwaarde-1-september-2017-v2.pdf

Bij12 (2017). Wettelijk kader Besluit natuurbescherming, www.bij12.nl/onderwerpen/programma-aanpak-stikstof/wettelijk-kader/

Boesveld, A (2011), A. Gmeylig Meyling & R. de Bruyne, De Levende Natuur jg 112 nr. 3: Natuurbeheer, bescherming en biotoopeisen van drie bijzondere Nederlandse slakken.

Bos/ F. (2006), M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinder-stichting. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7, Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.

Broekhuizen/ Sim (2016), Kamiel Spoelstra, Johan B.M. Thissen, Kees J. Canters en Jan C. Buys (redactie): Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitgever Naturalis Biodiversity Center en EIS-Nederland, Leiden.

Creemers (2009) Raymond.C.M. en Jeroen J.C.W. van Delft (Ravon)/ redactie: De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal NatuurhistorischMuseum Naturalis, EIS-Nederland, Leiden.

Dijkstra/ Klaas-Douwe B. (2002), Vincent J.Kalkman, Robert Ketelaar, Michiel J.T. van der Weide: De Nederlandse Libellen (Nederlandse Fauna 4). KNNV Uitgeverij.

DR 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen en aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Brief van de Dienst Regelingen, ffw2009.corr.046 van 25 augustus 2009, Ministerie van LNV (thans EZ).

Floron 2011. Nieuwe atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron/ KNNV Zeist.

GAN 2017: Het protocol voor vleermuisinventarisaties. Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging VZZ en Netwerk Groene Bureau's, 2012. Na evaluatie aangepast voor 2017.

Limpens/ H.J.G.A. (1997), K. Mostert en W. Bongers: Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van EZ (2016). Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3 december 2016.

NDFF (2020). Quickscanhulp, registratie in samenwerking tussen Het Natuurloket, Gegevensautoriteit Natuur en Regelink, 2020.

NDFF/RAVON (2019). Online verspreidingsatlassen amfibieën resp. reptielen, http://verspreidingsatlas.nl.

REG 1979, Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn, EEG 79/409, laatstelijk gewijzigd in 2006).

REG 1992/1997, Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke Habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrichtlijn, EEG 92/43, laatstelijk gewijzigd in 1997).

Sovon 2018. Vogelatlas van Nederland, redactie Fred Hustings & Kees Koffijberg. Kosmos uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN

aangewezen soorten Natura 2000
soorten planten en/of dieren welke in een ministerieel besluit ten aanzien van een Natura 2000-gebied zijn aangewezen als specifiek met betrekking tot dat gebied te beschermden;

andere soorten (Wnb)
eveneens beschermde soorten, niet behorend tot de soorten van Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn (Bijlage bij de Wet Natuurbescherming);

batdetector
apparaat waarmee op basis van de verschillende frequenties van de ultrasone geluiden die door verschillende vleermuissoorten tijdens het vliegen worden geuit, kan worden vastgesteld welke soort het betreft;

ecologische functionaliteit (Ffw/ Wnb)
het totaal van alle relevante gebruiksaspecten van een diersoort als onderdeel van hun levenswijze (verblijfplaatsen, vaste verplaatsingsroutes, foerageren, voortplantingsfuncties e.d.);

externe werking Natura 2000
de geboden m.b.t. Natura 2000 zijn ook van kracht voor aangewezen fauna-soorten buiten een als zodanig aangewezen gebied wanneer zij daar ook signifi-cant gebruik maken voor functies zoals foerage, dagverblijf of hoogwatervlucht-plaatsen (bijv. vogels) of voor overwintering (bijv. vleermuizen);

Ffw Flora- en faunawet, voormalige natuurwetgeving (is vervangen door de Wnb);

fauna
dierlijke organismen waaronder zoogdieren, vissen, vogels, amfibieën, reptielen, insecten en andere ongewervelden;

flora plantaardige organismen zoals houtgewassen, kruidachtige gewassen, grassen en waterplanten;

foerageren
naar voedsel zoeken, voedsel verzamelen;

GAN Gegevensautoriteit Natuur, onafhankelijke overheidsinstantie met de verantwoordelijkheid voor het verzamelen van natuurgegevens, ingesteld door het Ministerie van LNV (thans EL&I);

habitat
typische woonomgeving van een bepaalde soort;

Habitatrichtlijn, HR-soorten
soorten planten of dieren welke zijn opgenomen in de verschillende Bijlagen van de Europese habitatrichtlijn:
Bijlage IV: dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd;

kraamverblijf (vleermuizen)
een vaste holte of spleet (in boom of gebouw) waar vleermuizen worden geboren en gekraamd totdat ze vliegvlug zijn;

natuurschade
de schade welke door werkzaamheden aan ter plaatse voorkomende (individuen van) beschermde soorten planten en dieren en vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen daarvan, wordt toegebracht door bedreiging, verwonding, beschadiging of aantasting van de leefomgeving of specifieke biotoopomstandigheden;

NDFF
Nationale Databank Flora en Fauna;

NNN Natuurnetwerk Nederland;

Omgevingsdienst
regionale uitvoeringsdienst in opdracht van gemeenten en provincies, voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van natuur en milieu;

ongewervelde soorten
diersoorten zónder dan wel met een uitwendig skelet, zoals weekdieren, kevers, mieren en insecten;

ontheffing (Wnb)
een in het kader van de soortbescherming aangegeven toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats welke bescherming in de betreffende wet wordt geregeld;

paarterritorium
een beperkt ruimtelijk gebied in de directe nabijheid van het paarverblijf van met name gewone dwergvleermuizen waar een mannetje rondvliegt en met een specifieke sociale werfroep vrouwtjes naar het paarverblijf lokt;

paarverblijf
een vaste holte of spleet (in boom of gebouw) waar met name ruige dwergvleermuizen hun vrouwtjes naartoe lokken om er te paren;

PAS Programmatische Aanpak Stikstof;

RAVON
Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland;

RvON
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voorheen Dienst Regelingen);

soortgroep
groep organismen van dezelfde klasse of ondersoort: vaatplanten, mossen, zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen, insecten (ondersoorten: vlinders, libellen enz.);

'ter zake kundige' (Ffw/ Wnb)
een persoon die:
* op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt ecologie, en/of
* als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, en/of
* zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van soortbescherming en is aangesloten bij de daarvoor bestaande organisaties/ PGO's zoals RAVON, VZZ, SOVON, FLORON enz. (bron: Ministerie van LNV/ EZ);

vaste verblijfplaatsen (Ffw/ Wnb)
zomer-, winter- of paarverblijfplaatsen, vaste migratie- en vliegroutes en cruciale foerageerplekken van vleermuizen; vaste voortplantingslocaties van amfibieën; vaste verblijfplaatsen van Kleine modderkruiper, e.d.; schuil- en broedplaatsen van vogels welke jaarlijks opnieuw als zodanig worden gebruikt;

verspreidingsgegevens/ -onderzoek
met steekproefonderzoek vastgestelde gebieden waar een bepaalde soort verwacht kan worden;

Vogelrichtlijn, VR-soorten
vogelsoorten die zijn opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn;
volgens het Europese recht wijzen de lidstaten beschermingszones aan om voor alle aangewezen soorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermden om populaties van deze soorten in stand te kunnen houden;

vrijstelling, provinciale (Wnb)
een in het kader van Wnb geregelde provinciale toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats, geregeld voor categorieën zoals aangegeven in de Bijlage bij Wnb Onderdelen A & B;

winterverblijf
een vaste holte waar een faunasoort vorstvrij kan overwinteren;

Wnb Wet Natuurbescherming welke vanaf 1 januari 2017 de beschermingskaders met juridische verboden, verplichtingen, voorwaarden en toestemmingen biedt voor (het omgaan met) flora en fauna;

zorgplicht
de in de wet vastgelegde plicht (art. 2) dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Overigens geldt de zorgplicht ook voor planten (LNV 2005).

BIJLAGE 1 – DATA VELDONDERZOEK VLEERMUIZEN

Data, waarnemingen en omstandigheden periode mei-september 2021

Verklaring:
Ppip = Gewone dwergvleermuis

27 mei (onderzoek Laatvlieger)
Zonsondergang 21.46 uur
Veldonderzoek 21.45-23.45 uur.
Temperatuur 10-8 graden, windkracht 3, 5/8 bewolking

Geen enkele vleermuis waargenomen.
Aan overzijde in parkje met vleermuispaalkast kort een Ppip gehoord.

28 mei (onderzoek Gewone dwergvleermuis)
Zonsopkomst 5.31 uur
Veldonderzoek 3.30-5.30 uur
Temperatuur 6-7 graden, windkracht 2, 4/8 bewolking

Geen enkele vleermuis waargenomen !

22 juni (onderzoek Laatvlieger & Gewone dwergvleermuis)
Zonsondergang 22.00 uur
Veldonderzoek 22.00-00.00 uur
Temperatuur 14-13 graden, windkracht 3, 8/8 bewolking, droog

Geen enkele vleermuis waargenomen bij te onderzoeken gebouw.
23.55 Aan overzijde in parkje een foeragerende Gewone dwergvleermuis.

4 september
Veldonderzoek 21.55-23.50 uur
Temperatuur 16-15 graden, windkracht 3, 0/8 bewolking, droog

Bij de te onderzoeken locatie 1x Ppip langsvliegend 22.14 uur
22.30 om de hoek op plein kort Ppip gehoord bij plataan

25 september
Veldonderzoek 22.15-00.15 uur
Temperatuur 17-14 graden, windkracht 3, 5/8 bewolking, droog

geen social calls hoorbaar
geen vleermuizen bij te onderzoeken plek.
aan overzijde weg in parkje even Ppip gehoord.
